

Здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків

Розглянемо питання:

- Поняття здійснення сімейних прав
- Форми захисту сімейних прав
- Сімейні обов'язки
- Виконання сімейних обов'язків
- Захист сімейних прав та інтересів

Здійснення сімейних прав — це реалізація учасниками сімейних правовідносин тих можливостей, які закладено у належних їм суб'єктивних сімейних правах. У цілому сімейні права здійснюються на тих самих засадах, що й інші суб'єктивні цивільні права і обов'язки, але мають низку особливостей, які виявляються у тому числі і в процесі їх здійснення та виконання.

ЗДІЙСНЕННЯ СІМЕЙНИХ ПРАВ

Здійснення сімейних прав є складовою частиною цивільної дієздатності особи, що полягає в усвідомленні значення своїх дій та можливості ними керувати (ст. 30 ЦК України). Сімейні права поділяються на особисті немайнові та майнові права. Сімейні немайнові права належать конкретній людині та йменуються "особистими". За загальним правилом, особа у сімейних правовідносинах бере участь безпосередньо.

Однак, якщо дитина або особа, дієздатність якої обмежена, не може самостійно здійснювати свої права, то застосовується інститут представництва. Ці права будуть здійснювати їх законні представники – батьки, опікун або самі ці особи за допомогою батьків чи піклувальника.

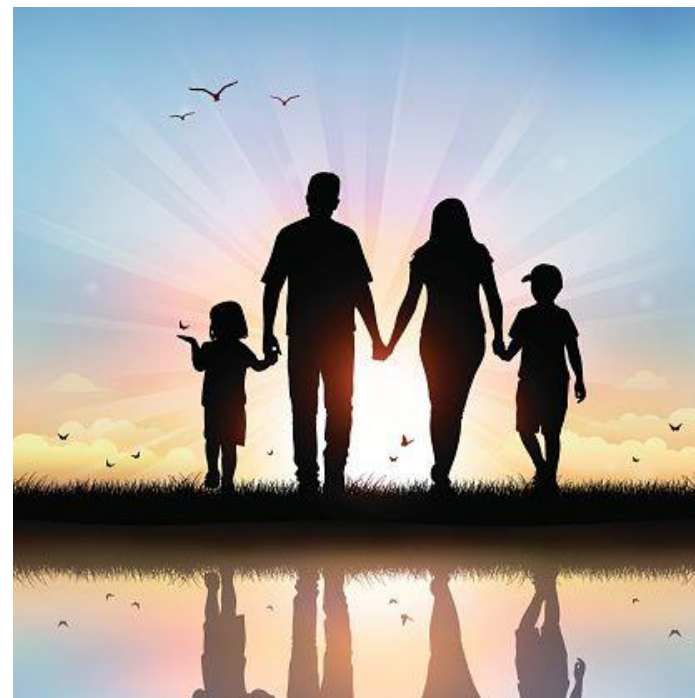
За даних обставин дитина або особа, дієздатність якої обмежена, не втрачає свої права і не передає їх законним представникам. Зазначені представники лише тимчасово здійснюють їх права, на користь та в інтересах дитини або особи, дієздатність якої обмежена.

Сімейний Кодекс України

Стаття 14. Здійснення сімейних прав

1. Сімейні права є такими, що тісно пов'язані з особою, а тому не можуть бути передані іншій особі.

2. Якщо дитина або особа, дієздатність якої обмежена, не може самостійно здійснювати свої права, ці права здійснюють батьки, опікун або самі ці особи за допомогою батьків чи піклувальника.

Ця стаття встановлює загальні правила щодо здійснення учасниками сімейних відносин своїх прав. В цілому суб'єктивне сімейне право можна розглядати як гарантовану правом і законом міру можливої або дозволеної поведінки учасника сімейних відносин. У свою чергу здійснення сімейних прав - це процес задоволення особою своїх матеріальних та особистих інтересів на підставі юридичних можливостей, які вона має в сімейній сфері.

Деякі права учасників сімейних правовідносин є одночасно і їхніми обов'язками: батьки не лише мають право на особисте виховання дитини (ст. 151 СК), але й зобов'язані виховувати дитину з врахуванням інтересів дитини, поважати права дитини та її людську гідність (ст. 155 СК).

Учасник сімейних правовідносин здійснює свої права і виконує сімейні обов'язки самостійно. Сімейні права дитини чи особи, дієздатність якої обмежено, можуть здійснювати батьки, опікун, піклувальник (ч. 1 ст. 14 СК).

Низка сімейних прав та обов'язків здійснюється та виконується під контролем органу опіки та піклування, ст. 56 ЦКУ встановлює, що органами опіки та піклування є районні, районні в містах Києві та Севастополі державні адміністрації, виконавчі органи міських, районних у містах, сільських, селищних рад. Батьки малолітньої дитини не мають права без дозволу органу опіки та піклування вчиняти певні правочини щодо її майнових прав (ч. 2 ст. 177 СК). Учасники сімейних правовідносин можуть домовитися між собою про порядок здійснення належних їм прав та обов'язків, зокрема укласти договір щодо здійснення батьківських прав та виконання обов'язків тим із них, хто проживає окремо від дитини (ч. 4 ст. 157 СК).

У межах юрисдикційної форми захисту сімейних прав існує адміністративний (шляхом звернення із заявою до органу опіки та піклування) і судовий порядок. Участь органів опіки та піклування є обов'язковою при розгляді судом усіх справ, пов'язаних із вихованням дитини, спорів щодо визначення місця проживання дитини, справ про позбавлення батьківських прав і поновлення у батьківських правах (ч. 4 ст. 19 СК). Способи захисту сімейних прав та інтересів визначено у ч. 2 ст. 18 СК. СК передбачає 4 випадки застосування інституту позовної давності (ч. 2 ст. 72 СК; ч. 2 ст. 129 СК; ч. 3 ст. 138 СК; ч. 3 ст. 139 СК).

Сімейні обов'язки є такими, що тісно пов'язані з особою, а тому не можуть бути перекладені на іншу особу. Так, позбавлення батьківських прав не звільняє батьків від обов'язку утримувати своїх дітей. Якщо особа визнана недієздатною, її сімейний обов'язок особистого немайнового характеру припиняється у зв'язку з неможливістю його виконання. Майновий обов'язок недієздатної особи за її рахунок виконує опікун.

Якщо в результаті психічного розладу, тяжкої хвороби або іншої поважної причини особа не може виконувати сімейного обов'язку, вона не вважається такою, що ухиляється від його виконання.

Якщо мати, батько дитини є неповнолітніми, баба, дід дитини з боку того з батьків, хто є неповнолітнім, зобов'язані надавати йому допомогу у здійсненні ним батьківських прав та виконанні батьківських обов'язків. Неповнолітні батьки мають такі самі права та обов'язки щодо дитини, що й повнолітні батьки, і можуть їх здійснювати самостійно. Законодавець зобов'язує батьків дбати про дитину до досягнення нею повноліття. Зокрема, вони зобов'язані утримувати свою дитину до досягнення нею повноліття (ст. 180 СК України), брати участь у додаткових витратах на дитину, що викликані особливими обставинами (ст. 185 СК України).

Сімейний Кодекс України

Стаття 15. Виконання сімейних обов'язків

1. Сімейні обов'язки є такими, що тісно пов'язані з особою, а тому не можуть бути перекладеш на іншу особу.

2. Якщо особа визнана недієздатною, її сімейний обов'язок особистого немайнового характеру припиняється у зв'язку з неможливістю його виконання.

Майновий обов'язок недієздатної особи за її рахунок виконує опікун.

3. Якщо в результаті психічного розладу, тяжкої хвороби або іншої поважної причини особа не може виконувати сімейного обов'язку, вона не вважається такою, що ухиляється від його виконання.

4. Невиконання або ухилення від виконання сімейного обов'язку може бути підставою для застосування наслідків, встановлених цим Кодексом або домовленістю (договором) сторін.

В даній статті визначається загальний порядок виконання учасниками сімейних відносин своїх обов'язків. Суб'єктивний сімейний обов'язок - це вид і міра належної поведінки особи як учасника сімейних правовідносин, тобто сфера належного. Сімейні обов'язки тісно пов'язані із сімейними правами, оскільки наявність певного обов'язку у одного з учасників таких відносин свідчить про наявність відповідного права у іншої сторони. Так, якщо батьки мають обов'язок по утриманню дитини, то дитина має відповідне право на отримання від батьків аліментів та навпаки.

Сімейний Кодекс України

Стаття 18. Захист сімейних прав та інтересів

1. Кожен учасник сімейних відносин, який досяг чотирнадцяти років, має право на безпосереднє звернення до суду за захистом свого права або інтересу.

2. Суд застосовує способи захисту, які встановлені законом або домовленістю (договором) сторін.

Способами захисту сімейних прав та інтересів зокрема є:

- 1) встановлення правовідношення;
- 2) примусове виконання добровільно не виконаного обов'язку;
- 3) припинення правовідношення, а також його анулювання;
- 4) припинення дій, які порушують сімейні права;
- 5) відновлення правовідношення, яке існувало до порушення права;
- 6) відшкодування матеріальної та моральної шкоди, якщо це передбачено цим Кодексом або договором.

В даній статті визначаються загальні правила щодо судового захисту сімейних прав та інтересів. В цьому знаходить свій прояв конституційний принцип, згідно з яким права і свободи людини і громадянина захищаються судом (ч. 1 ст. 55 Конституції України). Серед основних засад регулювання сімейних відносин зазначено, що кожен учасник сімейних відносин має право на судовий захист (ч. 10 ст. 7 СК України). Особа має право на захист свого сімейного права в разі його порушення, невизнання або оспорування.

Дякую за увагу!